

Referat møte Nasjonal komité Nasjonaljubileet 2030

Stord hotell, 31.05.2024

Til stede fra nasjonal komite:

Masud Gharakhani	Stortingspresident
Silke Karine Moutka	Sametingspresident
Gunnar Bovim	Styreleder Museene arven
Olav Fykse Tveit	Preses Den norske kirke
Niels Fredrik Skarre	Kons. generalsekr. Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn
Gunn Marit Helgesen	Styreleder Kommunesektorens organisasjon
Sunniva Whittaker	Styreleder Universitets- og høyskolerådet
Øystein Ekroll	Arkeolog og forsker
Margrete Bjørge Katanasho	Styreleder Landsrådet for barne- og ungdomsorganisasjoner

Forhindret fra å møte:

Aslak Sira Myhre	Nasjonalbibliotekar
------------------	---------------------

Øvrige deltakere tilstede på møtet:

Bjørn Arne Steine	Leder Stortingets ledelsessekretariat
Truls Dahlum Nilsen	Rådgiver til Stortingspresidenten
Kristin Gunleiksrud Raaum	Generalsekretær Norske Kirkeakademier
Heidi Anett Øvergård Beistad	Direktør Museene Arven
Borghild Lundebø	Leder sekretariat Nasjonaljubileet 2030
Christian Semb	Kommunikasjons- og formidlingsrådgiver Nasjonaljubileet 2030

Velkommen

Komiteleder Masud Gharakhani ønsket velkommen til møtet.

Sak 04/24 Referat fra komitémøte 21.03.24

Forslag til referat utsendt sammen med møteinnkalling og saksforberedelse.

Vedtak:

Forslag til referat godkjent

Strategidiskusjon: Nasjonaljubileet 2030 sin samfunnsverdi

Innlegg v/ Kristin Gunleiksrud Raaum, generalsekretær i Norske kirkeakademier.
Innlegget er vedlagt referatet.

Innspill og refleksjoner i komiteen i etterkant av innledningen

Komiteleder adresserte behovet for å arbeide i fellesskap for å oppnå oppmerksomhet rundt jubileene og skape folkelig formidling. 2030 har et stort potensial i så måte, men det må forløses. Landslovsjubileet har gjort mye bra som vi kan lære av, blant annet at de klarte å få mange deler av samfunnsinstitusjonene med. Lagtingssalen i Stortinget kan være egnet som arena i et formidlingsprosjekt.

Sametingspresidenten forbereder Nasjonaljubileet 2030 som plenumssak i Sametinget i september 24. Hun ser det som viktig at de folkevalgte får en mulighet til å påvirke arbeidet med jubileet. Det er en ambivalens knyttet til jubileet som er i direkte berøring med oppfølgingsarbeidet etter Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport. Det blir sentralt om Sametinget ser jubileet som en mulighet til å styrke/underbygge dette arbeidet.

Styreleder i KS orienterte om at landstinget i KS har vedtatt ny strategisk plan for de neste fire årene hvor arbeid med fellesskap har stort fokus. I arbeid med fellesskap er dialog et viktig verktøy. Nasjonaljubileets tanke om jubileet som en stor «samtale om Norge» kan være en mulig sak å drøfte i landsstyret i november. Kan 2030 brukes til panelsamtaler om hva slags samfunn vi vil ha? KS har flere mulige arenaer for en slik type dialog; både ordførermøter, kommunestyre eller konferanser og kan mobilisere kommuner og fylkeskommuner i hele landet.

Styreleder i Museene Arven påpekte at arbeidet som komiteen har gjort med ny kommunikasjonsplattform må følges av en strategi for hvordan vi skal løfte og komme bredt ut med budskapet. Viktig å kunne bruke komiteens ulike innganger og nedslagsfelt til dette. De ulike jubileumsårene vil arbeide med kommunikasjon av sine respektive tema. Det vi som nasjonal komite kan bidra med på toppen er en lengre tråd som binder det hele sammen og som kan ta opp i seg kunnskap og formidling som samler seg år for år. Kanskje kan samarbeid med NRK være en taktikk for å løfte «den røde tråden» ut i det offentlige rom? Andre lands samtaler om det samme kan også være interessant.

Styreleder i UHR ba om at man ser på muligheten for regionalt fokus, ikke bare tematisk, for å sikre at alle landsdeler blir med i jubileumstenkingen.

Generalsekretær STL vurderer om ungdomssamtalene som nå pågår kan være et innsteg for en programpost på STL's årskonferanse i slutten av november.

Kristin Gunleiksrud påpekte at arbeidet med Kirkebevaringsfondet er en viktig sammenkoblingsmulighet for jubileet.

Stortingspresidenten avrundet saken. Han takket Kristin Gunleiksrud Raaum for gode refleksjoner.

Strategidiskusjon: Nasjonaljubileet 2030 og organisatorisk forankring

Innlegg v/ Olav Fykse Tveit, preses i Den norske kirke

Fykse Tveit presenterte hva som har blitt gjort for å forankre arbeidet med 2030 i den kirkelige organisasjonen nasjonalt, regionalt og lokalt. Tematikken var satt på dagsordenen på bispemøtet i februar med vedtak om at kirken skal bidra aktivt med saken i årene fram til 2031. Bispemøtet var opptatt av at 2030 ble tematisert på nasjonalt nivå, men samtidig at det forgreines ut i organisasjonen på lokalt nivå.

Utfordringen med et langvarig prosjekt kan løses ved å spisse saken på ulike måter i forskjellige faser. Strategisk fornuftig å bruke regional entusiasme som drivkraft til å løfte tema nasjonalt, likevel viktig at det er en nasjonal koordinering. Det er viktig å dekomponere den store jubileumssamtalen, og være åpen for at det kan komme inn andre ting enn det vi hadde forventet. Alle debatter er verdidebatter uansett om de frontes som politiske, religiøse eller samfunns-diskusjoner. Kobling til det dagsaktuelle fanger interesse og gjør jubileet folkelig. Moster 2024 med kristenretten har vært et stort og viktig tema som spesielt angår forholdet mellom makt og rett. Ideen om likhet for loven ga seg blant annet utslag i bygging av kirker store nok til at alle kunne møtes i samme rom. På kirkegården skulle alle ligge ved siden av hverandre. Folk er opptatt av kirkene og kirkegårdene i lokalsamfunnet sitt og prosjekter i kirkebevaringsfondet kan være med å styrke jubileets kobling mellom kirke og samfunn. Tema for 2025, «Migrasjon og identitet» har potensiale til å løfte det interreligiøse perspektivet. Pilegrimsarbeidet har denne dimensjonen i seg.

Det arbeides videre med hvordan 2030 kan legges inn i kirkerådets ulike årsplaner.

Det er etablert en digital ressursbank for Nasjonaljubileet 2030 på kirkens nettsider.

Innspill og refleksjoner i komiteen i etterkant av innledningen

Stortingspresidenten ser nødvendigheten av at verdidebattene gjennomføres med ulikt eierskap og på ulike arenaer. Vi har ulike roller som kan utnytte ulike plattformer til debatt.

Styreleder i Museene Arven ser at jubileumstemaet for 2025 gir mulighet til å løfte en viktig samtale knyttet til nasjon og migrasjon. Hvordan håndteres de store demografiske skifter som skjer på verdensbasis både historisk og i dag sett opp mot nasjonalstatenes rettigheter? Interessant tema å utfordre forskningsmessig. Et eksempel er vår arbeidskraftmangel sett opp mot andre steders arbeidskraftoverskudd. Samtidig har vi en retorikk som sier at de må «for all del ikke komme hit».

Styreleder i KS ser at kommuner begynner å si nei til å ta imot flyktninger. Migrasjonsdebatten må tas som en del av 2030-samtalen, unge bør inkluderes og involveres til å ta del. Kirkene er viktige for lokalbefolkningen uansett religiøs tilhørighet.

Generalsekretær i STL ønsker å utfordre på tanken om at de ulike gudshus bør ha lik status i samfunnet.

Styreleder i UHR vurderer suksesskriteriet for jubileet opp mot hvor mange man klarer å nå. Skolen vil være viktig knyttet til et demokratisk perspektiv, academia opp mot kritisk tenkning. En regional rigg samt at man oppnår godt samarbeid på tvers vil være avgjørende for å lykkes.

Strategidiskusjon: Nasjonaljubileet 2030 og en større satsing på forskning og kunnskapsutvikling

Innlegg på teams v/ styringsgruppe for «Forskning- og formidlingsnettverket for Nasjonaljubileet 2030»

Lars Kirkhusmo Pharo, prodekan ved Nord Universitet

Øyvind Skogvold, direktør Falstadsenteret

Heidi Anett Øvergård Beistad, direktør Museene Arven

Anne Kristine Børresen, dekan HF, NTNU var forhindret fra å delta.

Styringsgruppen presenterte forskning og kunnskapsutvikling som et viktig perspektiv i arbeidet med nasjonaljubileet. Samarbeid mellom Museene Arven, Nord Universitet, NTNU og Falstadsenteret ble etablert i 2022. Målet er å etablere et nasjonalt og internasjonalt tverrfaglig forsknings- og kunnskapsformidlingsnettverk. En invitasjon ble sendt bredt ut for å lodde interesse for deltakelse. Invitasjonen inneholdt forslag om tre overordnede tema: nasjonalstaten, demokrati og sosial bærekraft. Styringsgruppen var imponert over entusiasmen for å bidra. Innspillene løftet fram en del undertema som f.eks. demokratisk beredskap for et bærekraftig samfunn. Styringsgruppen ønsker gjennom nettverket å fremme et samarbeid mellom akademia, museene, freds- og menneskerettighetsentrene og skoleverket.

Styringsgruppen hadde et positivt møte med forsknings- og høyere utdanningsminister Oddmund Hoel 27. mai i år, hvor man drøftet mulighet for å sende en søknad til kunnskapsdepartementet knyttet til forskningssatsingen. Statsråden ga signaler om at en søknad burde følges av en uttalelse fra nasjonal komité for Nasjonaljubileet 2030.

Innspill og refleksjoner i komiteen i etterkant av innledningen

Komiteen vurderer at det fremlagte forslaget til forskningssatsing er svært interessant og vedtok følgende uttalelse knyttet til saken:

Den nasjonale jubileumskomiteen understreker betydningen av at forskning og kunnskapsutvikling blir en sentral del av Nasjonaljubileet 2030.

Komiteen er kjent med Nord Universitet, NTNU, Falstadsenteret og Museene Arven sitt arbeid med å etablere et nasjonalt forskningsnettverk i anledning jubileet.

Komiteen anerkjenner verdien av at denne forskningssatsningen både bygger aktivt på jubileets plattform og på nettverkstilnærmingen som preger jubileet som helhet.

Komiteen understreker at en forskningssatsning tilknyttet Nasjonaljubileet 2030 må ha som mål å bidra til en kunnskapsbasert offentlig samtale. Dette innebærer et kontinuerlig fokus på koblingen mellom forskning og formidling, på dialog og på å nå et bredt utvalg av ulike målgrupper. For å sikre nasjonal forankring er det en forutsetning er at alle relevante høyere utdanningsinstitusjoner og freds- og menneskerettighetsentre blir invitert til å delta.

Sak 05/24 Møteplan høst 24 og vår 25

Komiteen ønskes velkommen til Nasjonalbiblioteket i uke 48. Fredag 29. november nevnes av flere som et godt alternativ. Sekretariatet sender ut doodle på dato.

I mars 25 ønsker vi å legge komitemøtet inntil konferansen «*Innvandrerungdom i Norge- et mangfoldig kultur møte*», som Utvandrerjubileet «Crossings 200» arrangerer i samarbeid med Nasjonaljubileet 2030 på Sentralen i Oslo. Sekretariatet tar kontakt med Utvandrerjubileet for å koordinere dato.

Orienteringer

Sekretariatet gikk gjennom hvordan man på www.norgeitusenaar.no har fulgt opp komiteens vedtak vedrørende ny kommunikasjonsplattform og nettportal for tilknytning til Nasjonaljubileet 2030.

Det var ingen kommentarer eller innspill til orienteringssakene.

Eventuelt

Det var ingen saker til eventuelt.

Takk for godt møte!

Referenter:

Borghild Lundeby, leder sekretariat Nasjonaljubileet 2030

Christian Semb, kommunikasjons- og formidlingsrådgiver Nasjonaljubileet 2030

Stiklestad Nasjonale Kultursenter, en del av Museene Arven.

Vedlegg til referat: Innlegg Kristin Gunleiksrud Raaum.

INNLEGG NASJONALKOMITEEN MØTE 31.05.24

Kristin Gunleiksrud Raaum, generalsekretær Norske kirkeakademier

Den tyske filosofen Jürgen Habermas har sagt at hvis man ikke har en felles samtale, har man heller ikke noe felles samfunn. Jeg tror vi er mange i dag som ser med dyp uro på samtaleklimaet. Sterke krefter i samfunnet drar i polariserende retning, i brutaliserende retning, mer ekkokameraderi enn kameraderi. Effekten er at det store fellesskapet, samfunnsfellesskapet i systematisk grad bygges ned. Vi får mindre kunnskap om hverandre, dermed mindre forståelse for hverandre og dermed mindre fellesskap. Dette er en utfordring for våre politikere og det er en utfordring for hver enkelt oss – og en mulighet for å forstå betydningen av nasjonaljubileene.

For samfunnet trenger mer fellesskap, ikke mindre. Og her håper jeg alt som skjer i forbindelse med tusenårsmarkeringene kan være en mulighet. Som en arena for å bygge kunnskap og forståelse, som en kraft i å bygge fellesskap.

Jubileene handler om fortellinger, og det er på mange måter fortellingene som binder oss sammen. Fortellingene om hva slags land Norge ha vært, hva slags land det er og hva det kan være. Disse fortellingene åpner nettopp for muligheten om en felles samtale, som Habermas peker på.

Tusenårsjubileet har kraft i seg til å bli enda større og viktigere – hvis vi satser på det. Men hvordan kan nasjonaljubileet bli en mulighet til å skape en slik felles samtale? Å være fortrolig med det mennesker har følt, tenkt og trodd, utvider rommet for innsikt og handling, og minner om at verden stadig endrer seg. Jubileene et prosjekt for de lange linjer i landets historie, og dermed er det en mulighet for oss som samfunn til å løfte blikket, til å diskutere hva slags samfunn vi har vært.

Vi trenger et bredt eierskap til jubileumsmarkeringene, akkurat som vi trenger et bredt eierskap til kristendommen og kulturarven. For nasjonaljubileet er vanskelig å tenke seg uten fortellingen om hvordan innføringen av kristendommen for tusen år siden, endret og preget Norge. Vi må selvsagt også løfte frem den kritiske fortellingen om kristendommen, blant annet om hvordan kristendommen ble bruk (og det vil si misbrukt) til å stenge Den andre ute. Da hører fortellingen om kirkens rolle i forbindelse med jødeparagrafen og munkeforbudet i Grunnloven med. Da hører også kirkens rolle som en del av statens fornorskningsspolitikk overfor samer, kvener og skogfinner med. Da hører det med at kirken i 1972 fortsatt støttet at sex mellom menn skulle være forbudt. For å nevne noen eksempler. Det finnes krefter som vil at fortellingen om Norge i tusen år skal ha et ekskluderende preg, som bygger opp forestillingen om noe fortidig norsk vi lengter tilbake til. Jeg har registrert at det med referanse til 1000-årsmarkeringene, tegnes et bilde av kristendommen som et redskap til å bygge skranker mot Den andre, der Den andre blir en trussel og kristendommen fremstilles som et vern mot Den andre. Dette er misbruk av kristendommen. Skal vi ha en samtale som bygger fellesskap, må vi kjenne mangfoldet av fortellinger. Vi trenger et bredt spekter av referanserammer, som en plattform for forståelse. Også for dem som har en annen kulturell tilhørighet enn en har selv. Hvis jeg refererer til en politisk debatt som en kamp mellom David og Goliat eller bruker uttrykket kamelen og nåløyet, eller Sareptas krukke. Eller Ramaskrik..., kan jeg ikke lenger ta for gitt at alle forstår referansene. Og det er flere forfattere som påpeker at de i mindre grad kan bruke bibelske bilder og referanser. Det er et problem for oss som samfunn, når vi har færre felles referanserammer. Rett og slett fordi felles referanserammer bygger fellesskap. Det bygger fellesskap når vi forstår hva andre mener. Disse referanserammene spenner bredt: historiske hendelser (9. april), maktfordelingsprinsippet i grunnloven, litterære klassikere (Lille Marius) og mye mer. Og de utvides stadig. De BØR stadig utvides. Fordi samfunnet endrer seg, og demografien endrer seg. Når en av mine muslimske venner refererer til Bilal, den første bønneroperen bør jeg kjenne referansen. Når mine barn bruker uttrykk fra Karpes tekster, bør jeg forstå referansen. Felles referanserammer og kollektiv forståelse er og må være et pågående prosjekt som utfordre oss alle. Og kan jeg legge til: der skolen har et særlig ansvar.

Når vi bygger fellesskap, må det være bredt, dynamisk og sammensatt. Et ekskluderende fellesskap vil forvitte og krympe. Og det er heller ikke et fellesskap.

Jubileene er en plattform og potensialet er stort. Nasjonaljubileene spenner bredt, tematisk, geografisk og mht hvilke samfunnsområder som berøres. Det er en styrke. Jeg tror det er viktig å tenke at forholdet mellom de ulike nasjonale jubileene er kululativt. Jo mer oppmerksomhet om ett av dem, jo lettere bør det være å få oppmerksomhet om et annet. Uansett tror jeg det er dette vi bør legge til grunn. At det ikke er en oppmerksomhetspott som skal deles, men oppmerksomhet som skal vokse. Jo mer vi hørte om Bjarkøy og Tore Hund, desto lettere er det å få oppmerksomhet om Moster og biskop Grimkjell. Fordi fortellingene henger sammen, fordi jubileet henger sammen. Jobben nå består i å få MER oppmerksomhet og større betydning. Mer samtale og mer læring.

I 2021 var det 1000 år siden møtet mellom Olav Haraldsson og Dale Gudbrand på Hundorp, der de kjempet om hvilken Gud som var den sterkeste. Et skikkelig dårlig forbilde for vår tids religionsdialog, og dermed et godt utgangspunkt for jubileet til å løfte frem BÅDE fortellingen om dette tusenårgamle møtet og religionsdialog i dag.

Så håper jeg at dette kommer tydelig inn i skolen. Dette har jeg sett lite til, og jeg forventer at det kommer mer. Det er behov for et skikkelig løft og flere undervisningsopplegg. Her har dere en mulighet. Etter min mening bør dere be om et møte med noen aktuelle statsråder og diskutere hvordan regjeringen følger opp satsingen.

Kristendommen er innvevd i alle de tema som nasjonaljubileumsstafetten berører – og det skal den være. Jeg er glad for at årets store jubileum på Moster har vist at å se på et samfunns lover, er en god inngang for å forstå verdiene de verdien et samfunn til enhver tid bygger på. Lovene endres, de omformuleres og byttes ut, i tråd med samfunnets og verdienes endringer. Og slik har det egentlig alltid vært. Se for eksempel på uttrykket øye for øye, tann for tann. Dette omtales ofte som et brutalt prinsipp og uttrykk for menneskers råskap. Men egentlig var det i høyeste grad et siviliserende prinsipp. Uttrykket er hentet fra Den hebraiske bibel/Det gamle testamentet. Før det ble innført kunne en straff langt overgå en forbrytelse i omfang. En mann som hadde voldtatt en kvinne eller drept et annet menneske, kunne bli straffet med at hele hans slekt eller landsby ble utryddet. Da medførte det nye prinsippet øye for øye, tann for tann at straffen skal stå i forhold til forbrytelsen. Og det er jo nettopp dette prinsippet vårt rettsvesen bygger på den dag i dag: det skal være samsvar mellom omfanget av forbrytelsen og straffen. (Så hører det med til historien at Jesus innfører prinsippet om å vende det andre kinnet til. Men dette er jo i liten grad lagt til grunn for vår rettspraksis....)

Når vi i år diskuterer kristenretten og landsloven, handler det jo både om individet, at alle mennesker var skapt i Guds bilde og at det måtte få konsekvenser for hvordan samfunnet ble organisert og det handlet om fellesskap. Ikke minst myntet ut i å ta ansvar for hverandre, gjennom almisseplikten i Landsloven. Dette er høyst relevant tematikk i vår tid. Ikke minst ettersom en liknende regulering finnes med liknende begrunnelse i flere religioner. Dette må også snakkes om.

Det er alltid dilemmaer knyttet til markering av jubileer. Men i disse dilemmaene ligger jo muligheten til å få frem en større bredde i både historiefortellingen – og forståelsen av samtiden. Et eksempel på dette er forestillingen om at et mangfoldig samfunn er noe som utviklet seg i Norge fra 1970-tallet. Men dette er jo ikke riktig. For eksempel finnes det i Trøndelag eksempler på både sørsamisk kultur fra vikingtiden og rester av skogfinne-kultur fra 1700-tallet. Trolig er vikingtiden mye mer sammensatt og kulturåpen enn det av og til fremstilles som. Fortellingen om Norge på tusentallet er en fortelling om mangfold og kulturmøte, akkurat som fortellingen om Norge i 2024 og 2030 er det. Siden fortellingen om Norge er en vev med mange tråder, er også nasjonaljubileet det samme. De mange fortellingene viser at Norge alltid har vært mangfoldig, i utvikling og i tett kontakt med resten av verden. Der fortellinger møtes utvides fellesskap, der oppstår nye fellesskap. Jeg håper hele samfunnet vil se hvilke

muligheter som ligger i disse jubileene, for å forstå og lære om fortiden og ha samtalene om hva slags samfunn vi skal være.

Selv om det er en forenkling, mener jeg at jubileene må legges til grunn at det er mulig å både utforske og markere kulturarven – inklusive kristendommens betydning – og å løfte frem at vi er et mangfoldig og flerkulturelt samfunn. Vi trenger å snakke om historie, om røtter, om kulturarv og om utviklingen av en nasjon. Men historie blir gjerne siling av fortid, og den silingen må vi være bevisst på. Jubileet er derfor også en anledning til selvkritisk refleksjon.

Derfor er det et godt grep at det foregår så mange verdisamtaler for tiden, innen rammen av nasjonaljubileet, og ikke minst på Moster. Folk med ulike bakgrunn kommer sammen og snakker sammen om hvilke verdier samfunnet skal bygge på. Ikke minst mange unge, for eksempel i forbindelse med Verdiseilasen. Jeg synes jeg ser glimt av at jubileene bærer i seg et trassig ønske om å forstå hverandre bedre. Som for eksempel prosjektet Ungdommens Hærpil. I historisk tid fungerte hærpila som en beskjed om at folk skulle samles til ting, møte eller kamp. I dag hærpila en oppfordring til unge for å kjempe for det som er viktig for dem, med dagens kampmidler; dialog, demokratiske verdier og ytringer i det offentlige rom. Historie, nåtid og fremtid. Å markere jubileene i årene fremover er en anledning til å løfte frem den store samtalen. Om historie, røtter, om drømmer for fremtiden og hva vi må ta tak i dag. Norge trenger denne anledningen, som gir rammer for alle som tar ansvar for å ta den store samtalen – om hvem vi er – og hvem dette VI-et omfatter og hvem som faller utenfor.

Jeg tenker ofte at jeg ikke har lyst til å stå der i 2031 og se tilbake på Nasjonaljubileene som en ubrukt mulighet. Og mulighet til hva? Til å skape så mange arenaer for samtale som mulig. Som et aktivt grep Tusenårsmarkeringene er nettopp en mulighet for å bygge plattformer for denne samtalen, for å bygge fellesskap og for å løfte blikket. Som en mulighet til å få Norge til å henge bedre sammen.

For oss som samfunn er det en anledning til å sette i gang samtaler og prosjekter som skaper forståelse for hverandre og kanskje kan bidra til å svekke den økte polariseringen. Dette er et ansvar og en mulighet som i særlig grad tilligger fellesskapet. Ikke minst gjennom Storting og Regjering. Jeg er glad for at Nasjonaljubileene er inne i regjeringserklæringen og statsråd Toppe og BFD fortjener honnør for å gå inn i dette. Men det er fortsatt mye å gå på. Jeg synes denne komiteen kan utfordre regjeringen, kanskje ved å be om et møte med sentrale statsråder. Jeg vil også utfordre Stortinget til å gå aktivt inn i planlegging av egne – gjerne årlige – seminarer. Det er lurt å ikke komme for sent inn i taklingene. I 2017 var det den store reformasjonsmarkeringen. I Danmark og Tyskland lå ansvaret hos staten og universitetene. I Norge ble det langt på vei en kirkelig markering, til Stortinget hev seg på litt sent og laget et interessant seminar.

Det store perspektivet er demokrati og medborgerskap. For det er det som bygges når mange inviteres inn i den store samtalen, når de som bidrar representerer mangfold mht. alder, bakgrunn, kultur, tro og livssyn. Neste år handler det om migrasjon og identitet. Dette er et relevant tema i nesten alle kommuner, for tros- og livssynsfeltet, innen forskning, skole og opplæring, og hele samfunnet. Dere i komiteen representerer en stor bredde i samfunnsområder. Nasjonaljubileene kan generere større trykk og synlighet på flere områder. Det handler om det ansvaret vi har og det handler om å se muligheter.

Tusenårsteppet: case: håndverk og historie, få landet til å henge bedre sammen, et teppe som forteller Norges historie, på turne, barn og unge, håndverkstradisjoner, kjønnsperspektiv.

Komiteen: hvem vet at dere er her?

Hva kan dere gjøre? En ide: Inviter podcastere, avis kommentatorer, kulturinstitusjoner, tros- og livssynssamfunn til samtale: en slags verdidugnad, slik at dette igjen kan gjenfinnes i denne delen av samfunnsdebatten.

Be om et møte med statsråder: hva er planen for opplegg i skolen? Demokrati, samtale verdier. Verdier i lovverket. Religionsdialog. Osv